

1 וְקִבְּעִיהָ רַבִּיהָ בְּשִׁמְיָה – וקבע רבו את אותה התקנה בשמו, ולכן
2 היא נמנית עם שאר תקנותיו.

משנה

3 המשנה שלפנינו עוסקת בענין סדר הברכות של תפילת מוסף
4 בראש השנה, וכן בסדר התקיעות. מן התורה יש לתקוע שלש
5 תרועות בראש השנה, ובכל תרועה יש תקיעה לפניה ותקיעה
6 אחריה, ויחד הן תשע תקיעות, ותיקנו חכמים שיתקעו אותם על
7 סדר אמירת פסוקי וברכות 'מלכויות וזכרונות ושופרות' במוסף.

8 כך הוא סדר ברכות של מוסף בראש השנה, אומר ברכת אבות
9 'מגן אברהם, וגבורות' ואתה גבור, וקדושת השם 'אתה קדוש',
10 וכולל מלכויות עמקן – מוסיף בברכת אתה קדוש את פסוקי
11 המלכויות, וחותם בברכת 'המלך הקדוש' שזו גם חתימה
12 למלכויות, ואינו תוקע בסיום ברכה זו. ואומר ברכת קדושת היום
13 – 'אתה בחרתנו', ותוקע בסיום הברכה תקיעה תרועה ותקיעה.
14 ואחר כך אומר את פסוקי וברכת וזכרונות, ותוקע בסיום הברכה
15 תקיעה תרועה ותקיעה. ואומר את פסוקי וברכת שופרות, ותוקע
16 גם כאן בסיום הברכה תקיעה תרועה תקיעה. ואומר ברכת עבודה
17 וירצה, והודאה 'ומודים, וברכת בָּהֲנִים' ושים שלום, דברי רבי
18 יוחנן בן נורי.

19 אמר לו רבי עקיבא, אם אינו תוקע למלכויות, למה הוא מזכיר את
20 פסוקי מלכויות בתפלה, אלא כך הוא סדר התפילה, אומר אבות,
21 וגבורות, וקדושת השם, וכולל את פסוקי מלכויות עם ברכת קדושת
22 היום – אתה בחרתנו, ותוקע בסיום הברכה. ואומר פסוקי וברכת
23 זכרונות, ותוקע. ואומר פסוקי וברכת שופרות, ותוקע. ואומר
24 עבודה, והודאה וברכת בָּהֲנִים.
25 *

גמרא

26 שנינו במשנה: אומר לו רבי עקיבא אם אינו תוקע למלכויות למה
27 הוא מזכיר. תמחה הגמרא: למה הוא מזכיר, הרי רחמנא אמר
28 אידיך – התורה ציותה להזכיר פסוקים אלו בראש השנה, ומאי
29 שאלתו של רבי עקיבא. מתרצת הגמרא: אלא כוונתו לשאול, למה
30 אומרים עשר פסוקים של מלכויות, למה רק תשע, או שמונה,
31 דהאילו ואשתני אשתני – שכיון שנשתנו פסוקי מלכויות שאין
32 תוקעים בהם, כך ישתנו לענין זה שלא יאמרו בהם עשרה פסוקים.
33 *

34 הגמרא מבארת את סדר התפילה בראש השנה: תנו רבנן, מניין
35 שאומרים ברכת אבות ובכל יום, וגם בראש השנה, שנאמר (תהלים
36 כט א) 'הבו לה' בני אלים', ואלים הוא לשון תקיפות, ונרמזו כאן
37 אבות העולם אברהם יצחק ויעקב שהיו תקיפים, ופירוש הפסוק
38 הוא הזכירו לה' את האילים. ומניין שאומרים ברכת גבורות, שנאמר
39 (שם) 'הבו לה' גבור ועז', ועוז הוא לשון כח וגבורה. ומניין שאומרים
40 ברכת קדושות, שנאמר (שם) 'הבו לה' גבור שמו השתחוו לה' בחדרת
41 קדש'. ומניין שאומרים קדושת היום ומלכויות וזכרונות ושופרות, רבי
42 אליעזר אומר, דכתיב (ויקרא כג כד) 'בחדש השביעי באחד לחודש יהיה
43 לכם שבתון וזכרון תרועה מקרא קדש', ולשון 'שבתון' האמור
44 בפסוק, זה ברכת קדושת היום ולהלן יבואר מהיכן נלמדים פסוקי
45 'מלכויות', וזכרון אלו פסוקי זכרונות, 'תרועה' אלו פסוקי שופרות,
46 'מקרא קדש' בא לומר קדושה ליום ראש השנה בשביתה מעשיית
47 מלאכה. אומר לו רבי עקיבא לרבי אליעזר, מפני מה לא נאמר
48 ש'שבתון' היינו שבות ממלאכה, שהרי בו ובלשון 'שבתון' פתח
49 הקיבוץ תחילה, ואף איסור עשיית מלאכה קודם לכל, שמיד
50 בכניסת יום טוב נאסרים בעשיית מלאכה. אלא אמר רבי עקיבא,
51 כך נדרש הפסוק, פירוש לשון 'שבתון', קדושה בשביתה מעשיית
52 מלאכה, וזכרון אלו וזכרונות, 'תרועה' אלו שופרות, 'מקרא קדש' זו
53 קדושת היום.

54 שואלת הגמרא: לכל הדעות, מנין שאומרים פסוקי מלכויות, שהרי
55 לא התבאר דבר זה בדבריהם. משיבה הגמרא: תניא, רבי אומר,
56 נאמר לגבי דין לקט ופאה (ויקרא כג כב) 'אני ה' אלהיכם', ונסמך לו
57 הפסוק 'בחדש השביעי באחד לחודש' (שם כג כד) שעוסק בראש
58 השנה, ואני ה' אלהיכם זו לשון מלכות, כלומר, אני אדון לכם,
59 ולומדים מהמליכות שיש לומר המלכה זו באחד לחודש השביעי,
60 שהוא ראש השנה. רבי יוסי בר יהודה אומר, אינו צריך ללימוד זה,
61 אלא כך הוא הלימוד, הרי הוא אומר בענין תקיעה בחצוצרות
62 בזמן הקרבת הקרבנות במועדות (במדבר י) 'והיו לכם לזכרון לפני
63 אלהיכם אני ה' אלהיכם', שאין תלמוד לומר – שלבאורה לא היה
64 צריך להאמר אני ה' אלהיכם, שהרי כבר נאמר לפני אלהיכם,
65 ומה תלמוד לומר שוב אני ה' אלהיכם, אלא זה בנה אב' – לימד
66 לימוד ששייך בכמה מקומות, לכל מקום שנאמר בו וזכרונות, שהיו
67 מלכויות נאמרים עמקן, שכמו שבזכרון תרועת החצוצרות נאמרה
68 עמו לשון אני ה' אלהיכם, שזו לשון מלכות, כך בראש השנה
69 שיש דין לומר פסוקי וזכרונות, כמבואר לעיל, יש דין להזכיר גם
70 פסוקי מלכויות.

71 *

72 התבאר במשנה שבין לרבי עקיבא ובין לרבי יוחנן בן נורי ברכת
73 'קדושת היום' נאמרת בברכה רביעית ואלא שנחלקו אם היא
74 נאמרת עם 'מלכויות'. הגמרא מביאה מחלוקת בענין זה. מבארת
75 הגמרא: וידין – באיזה מקום בתפילה אומרה לברכת קדושת היום,
76 תניא, רבי אומר, עם המלכויות אומרה, והטעם לכך, מה מציינו בכל
77 מקום – בכל תפילת שבת ויום טוב שקדושת היום נאמרת בברכה
78 רביעית, אף כאן – בראש השנה היא בברכה רביעית, והיינו כדברי
79 רבי עקיבא ורבי יוחנן בן נורי. רבן שמעון בן גמליאל אומר, עם
80 הזכרונות אומרה, והטעם לכך, מה מציינו בכל מקום – בשבת ובכל
81 יום טוב, שקדושת היום באמצע – בין שלש ראשונות לשלש
82 אחרונות, אף כאן – בראש השנה, קדושת היום נאמרת באמצע,
83 וכיון שבין שלש ראשונות לשלש אחרונות נאמרים 'מלכויות'
84 זכרונות ושופרות, יש לומר את קדושת היום עם הברכה
85 האמצעית, שהיא זכרונות.

86 ממשיכה הברייתא: ובשקדושתו בית דין את השנה באושא, והיו שם
87 גדולי הדור, ויד רבי יוחנן בן ברוקא לפני התיבה, לפני ויחנן בן נורי
88 שמעון בן גמליאל, ועשה את סדר התפילה כרבי יוחנן בן נורי
89 במשנתו, שכלל מלכויות עם קדושת השם ולא תקע, ותקע
90 בקדושת היום, אומר לו רבן שמעון בן גמליאל, לא היו נוהגין בן
91 ברכה כשהיתה הסנהדרין שם וורבן גמליאל אביו היה נשיא
92 הסנהדרין. ליום השני, ויד רבי חנינא בן של רבי יוסי הגלילי לפני
93 התיבה, ועשה כרבי עקיבא שבמשנתו, וכלל מלכויות עם קדושת
94 היום ותקע בברכה זו, אומר רבן שמעון בן גמליאל, כך היו נוהגין
95 בברכה.

96 מקשה הגמרא: למימרא – האם נאמר מכח המעשה שבברייתא זו
97 דרבי שמעון בן גמליאל כרבי עקיבא סבירא ליה, שהרי הסכים
98 לנוסחתו, והא אומר רבי עקיבא במשנתו, מלכויות עם קדושת היום
99 אומר להו, ואילו רבן שמעון בן גמליאל אומר בברייתא שהובאה
100 לעיל שקדושת היום עם הזכרונות אומר להו, ולא עם המלכויות
101 כדעת רבי עקיבא. מתרצת הגמרא: אומר רבי יודא, רק בדבר זה
102 הסכים רבן שמעון בן גמליאל לדעת רבי עקיבא, לומר שתוקעין
103 למלכויות, ושלא כדעת רבי יוחנן בן נורי שאין תוקעים במלכויות,
104 אבל בקדושת היום נחלק רבן שמעון בן גמליאל על רבי עקיבא
105 וסובר שכוללים אותה עם הזכרונות.
106 מבארת הגמרא את המשך המעשה שבברייתא: ליום השני ויד
107 רבי חנינא וכו'. מבררת הגמרא: מאי יום שני, אלימא יום טוב שני
108 של ראש השנה, למימרא דבאותה שנה עקרוה לאילול, ולכן היו
109 שני ימים טובים של ראש השנה, והאומר רבי חנינא בר כהנא,
110 מימות עזרא הסופר ואילך, לא מציינו אילול מעובר, ואם כן בודאי
111 בזמן רבן שמעון בן גמליאל ושהיה לפני רבי חנינא בר כהנא לא
112

1 היה יום טוב שני בראש השנה. מבארת הגמרא: **אמר רב חסדא,**
2 **מאי שני, ליום שני לשנה הקפה** – בראש השנה השני, שהיה בשנה
3 שאחריה.

משנה

5 משנתינו מבארת כמה פסוקים נאמרים במלכויות וזכרונות
6 ושופרות: **אין פוחתין מעשרה פסוקים של מלכויות, מעשרה של**
7 **זכרונות, ומעשרה של שופרות.** רבי יוחנן בן נורי חולק ואומר, אף
8 שלכתחילה יש לומר עשרה פסוקים מכל סדר, מכל מקום בדיעבד
9 **אם אמר 'שלוש' 'שלוש' מכולן, יצא.**

*

נמרא

12 מבררת הגמרא: **הני עשרה פסוקים שנאמרים במלכויות, כנגד מי**
13 **תיקנו חכמים לאומרים. אמר רבי [לוי], כנגד עשרה הלולים** –
14 **תשבחות שנאמרו בלשון 'הללו' שאמר דוד בספר תהלים.** מקשה
15 הגמרא: **הרי לשון 'הלולים' בספר תהלים מובא הו'** – נאמרו פעמים
16 רבות, יותר מעשר. מתרצת הגמרא: **כוונת רבי לוי להקנה** –
17 **להלולים שזכרו במזמור 'הללו אל בקדשו' (תהלים קד). דבתיב בהו**
18 **הפסוק 'הללוהו תתקע שופר', שהוא שייך לענין ראש השנה.** טעם
19 **נוסף: רב יוסף אמר, עשרה פסוקים אלו הם כנגד עשרת הדברות**
20 **שנאמרו לו למשה כסיני, שגם בהם הוזכר קול שופר.** טעם נוסף:
21 **רבי יוחנן אמר, כנגד עשרה מאמרות של ה' שבהן נברא העולם,**
22 **והעולם נברא בראש השנה.**

23 הגמרא מבררת את דברי רבי יוחנן שבעשרה מאמרות נברא
24 העולם. שואלת הגמרא: **הי ניניה** – היכן נאמרו עשרה לשונות
25 'אמירה' בבריאת העולם, והרי לשון 'אימר' ('יאמר') דפרשת
26 **בראשית, רק תשעה הוו.** משיבה הגמרא: **הפסוק (בראשית א א)**
27 **'בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ' נמי כאמר הוא,**
28 **דבתיב (תהלים לג ו) 'ברך ה' שמים נעשו', והיינו שבריאת השמים**
29 **והארץ נעשו בדיבור, ולא במעשה, ואם כן אף שלא נכתב לשון**
30 **'אמירה' בבריאתם, בודאי היתה אמירה, וכאילו נכתבה.**

*

31 שנינו במשנה: **רבי יוחנן בן נורי אומר, אם אמר 'שלוש' 'שלוש' פסוקים**
32 **מכולן, יצא:** הגמרא מבררת את כוונתו: **איבעיא להו, היכי קתני** –
33 **מה כוונת המשנה בלשון 'מכולן', האם הכוונה לתורה נביאים**
34 **וכתובים, והיינו שאמר בכל סדר ובמלכויות, בזכרונות ובשופרות]**

37 **'שלוש' פסוקים מן התורה, שלש פסוקים מן הנביאים ושלש פסוקים**
38 **מן הכתובים, דהוו ביחד תשע פסוקים, יצא. ואיכא בינייהו קדא** –
39 **ולפי זה נחלקו תנא קמא ורבי יוחנן בן נורי בפסוק אחד, שלתנא**
40 **קמא צריך לומר עשרה פסוקים בכל סדר ולרבי יוחנן בן נורי די**
41 **בתשע פסוקים. או דלמא, ש'מכולן' היינו מכל הסדרים יחד,**
42 **ושלש שלש מכולן היינו שאמר בכל סדר פסוק אחד מן התורה,**
43 **ואחד מן הנביאים, ואחד מן הכתובים, דהויין להו ביחד שלש**
44 **פסוקים לכל סדר, יצא. ולפי זה איכא בינייהו מובא** – יש חילוק
45 גדול ביניהם, לתנא קמא אומרים עשרה פסוקים לכל סדר, ולרבי
46 יוחנן בן נורי רק שלשה פסוקים.

47 פורשת הגמרא את הספק: **תא שמע, דתניא, אין פוחתין מעשרה**
48 **פסוקים למלכויות, מעשרה לזכרונות ומעשרה לשופרות, ואם אמר**
49 **שבע פסוקים מכולן** – מתורה נביאים וכתובים, לכל סדר וסדר,
50 **יצא, ומנין זה הוא כנגד שבעה רקיעים. רבי יוחנן בן נורי אמר,**
51 **לכתחילה הפוחת לא יפחות משבע פסוקים, ואם אמר שלש פסוקים**
52 **מכולן יצא, שהם כנגד תורה נביאים וכתובים, ואמרי לה** – ויש
53 **אומרים שהם כנגד כהנים ליום וישראלים. ובברייתא זו בודאי**
54 **כוונת רבי יוחנן בן נורי שדי באמירת שלשה פסוקים לכל סדר,**
55 **שהרי אם כוונתו שלא יפחות לכל סדר מאמירת שבע מהתורה,**
56 **שבע מהנביאים ושבע מהכתובים, שהם עשרים ואחד פסוקים**
57 **לכל סדר, נמצא שהוא מוסיף על דברי תנא קמא הסובר שדי**
58 **בעשרה פסוקים יחד לכל סדר, ואילו משמעות דבריו שהוא בא**
59 **למעט מדברי תנא קמא. וממילא גם בסיום דבריו 'שאם אמר שלש**
60 **מכולם יצא' היינו שלש לכל סדר, אחד מהתורה אחד מהנביאים**
61 **אחד מהכתובים.**
62 **אמר רב הונא אמר שמואל, הלקה קרבי יוחנן בן נורי במשנתינו,**
63 **שלכתחילה יש לומר עשרה פסוקים, ואם אמר שלשה פסוקים**
64 **יצא.**

משנה

66 משנתינו מבארת אילו פסוקים אפשר להזכיר במלכויות וזכרונות
67 ושופרות: **אין מוידרין (וכרון מלכות ושופר) בסדר [מלכויות**
68 **וזכרונות ושופרות] פסוקים של שופרענות.**
69 **סדר אמירת הפסוקים הוא כך: מתחיל בפסוקים שבתורה,**
70 **ואחרים שלשה פסוקים מכתובים, ומשלים** – ומסיים את
71 **העשרה על ידי אמירת ארבעה פסוקים כנביא, רבי יוסי אומר, אם**
72 **השלים בתורה, יצא.**

גמרא

49 הברייתא מביאה מחלוקת נוספת: נאמר בתהלים (כד דח) 'שֹׁאֵן
50 שְׁעָרִים רִאשִׁיכֶם וְהִנְשֹׂאוּ פִתְחֵי עֹלָם וְיִבֹא מֶלֶךְ הַכְּבוֹד, מִי (הוא)
51 זֶה מֶלֶךְ הַכְּבוֹד ה' עֲזֹז וְנִבְּזוּ ה' גְּבוּר מֶלֶךְ־חַמָּה, ואחר כך נאמר שוב
52 (כד ט"ז) שֹׁאֵן שְׁעָרִים רִאשִׁיכֶם וְשֹׂאֵן פִתְחֵי עֹלָם וְיִבֹא מֶלֶךְ הַכְּבוֹד, מִי
53 הוא זֶה מֶלֶךְ הַכְּבוֹד ה' צְבָאוֹת הוא מֶלֶךְ הַכְּבוֹד סֶלָה, ראשונה –
54 הפעם הראשונה שמדובר 'שאו שערים ראשיכם', והיינו שני
55 הפסוקים הראשונים שהובאו, נחשבים לגבי הזכרת מלכויות
56 כְּתוּבִים, כיון שנאמר פעמיים מלכות, ויבא מלך הכבוד' וכן מ"ז
57 מלך הכבוד. וְשֵׁנִי – הפעם השניה שהדובר 'שאו שערים
58 ראשיכם', והיינו שני הפסוקים האחרונים, נחשבים כשֵׁלֶשׁ פסוקים,

106 התבאר לעיל שלדעת רבי יוסי יש להשלים את עשרת הפסוקים
 107 בפסוק מהתורה. שואלת הגמרא: **בְּשִׁלְמָא זְכוּנוֹת וְשׁוֹפְרוֹת, אִיכָא**
 108 **טוֹבָא** – יש פסוקים רבים בתורה שמוזכרים בהם זכונוֹת או
 109 שופרות, ואפשר לומר שלשה בתחילה ואחד בסוף. **אֲלָא** פסוקים
 110 של מִלְכִּיּוֹת, רק תֵּלַת הוּא דְהִיּוּן – יש מהם שלשה בלבד, והם:
 111 הפסוק **ח' אֶלֶהוּ עֲמֹ וְתִרְוַעַת מִלְכָּא ב'ו'** (במדבר כג כא), והפסוק **יִיְהִי**
 112 **בִּישְׁרוֹן מִלְכָּא** (דברים לג ה), והפסוק **ח' וְיִלְכָּא לְעֵלָם יוֹד'** (שמות טו יח),
 113 **וְאֵינֹן בְּעֵינֵי עֲשֵׂר** פסוקים, ולדברי רבי יוסי היינו ארבעה פסוקים
 114 מהתורה, שלשה להתחלה ואחד לסוף. **וְלִיכָא** – אין בתורה
 115 ארבעה פסוקים של מלכות.

המשך בעמוד קנא

1 (דברים ו ד) 'שָׁמַע יִשְׂרָאֵל ה' אֱלֹהֵינוּ ה' אֶחָד, הרי הוא כְּמַלְכוּת,
2 ואפשר למנותו בין פסוקי המלכויות, משום שאחדות ה' היא קבלת
3 מלכותו, ושוללת מלכות אחרת, דְּבָרֵי רַבִּי יוֹסִי. רַבִּי יְהוּדָה אָמַר,
4 אֵינָה מַלְכוּת, כִּיּוֹן שְׁלֹא מְזוּכָּרָת בַּפְּסוּק תִּיבַת 'מֶלֶךְ'. וְכֵן הַפְּסוּק (שם
5 ד לוט) 'וַיִּדְעַת הַיּוֹם וְהִשְׁבַּת אֶל לִבָּהּ כִּי ה' הוּא הָאֱלֹהִים אֵין עוֹד' הרי
6 זו הזכרת מַלְכוּת, כִּיּוֹן שִׁבְכָךְ שְׁהוּא אֹמֵר שֶׁה' הוּא יְחִיד בְּעוֹלָם
7 נֶחֱשָׁב הַדָּבָר כְּהַמְלָכוֹת, דְּבָרֵי רַבִּי יוֹסִי. רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, אֵינָה
8 מַלְכוּת, מִשּׁוּם שֶׁלֹא נִזְכָּר שֶׁם בִּפְרִישׁ תִּיבַת 'מֶלֶךְ'. וְכֵן הַפְּסוּק
9 (דברים ד לה) 'אִתָּה הָרָאָה לְדַעַת כִּי ה' הוּא הָאֱלֹהִים אֵין עוֹד מַלְכוּד',
10 הרי זו מַלְכוּת, כִּיּוֹן שֶׁגַּם פְּסוּק זֶה מוֹרָה עַל אַחַדוּת ה', דְּבָרֵי רַבִּי
11 יוֹסִי. רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, אֵינָה מַלְכוּת, כִּיּוֹן שֶׁלֹא הֻזְכְּרָה שֶׁם בִּפְרִישׁ
12 מַלְכוּת. וְאֵם כֵּן רַבִּי יוֹסִי עֲצָמוֹ הֵאמֹר שִׁישׁ צוּרָךְ בְּאַרְבַּעַת פְּסוּקִים
13 שֶׁל מַלְכוּיּוֹת סוֹבֵר שֶׁגַּם פְּסוּקִים אֵלּוּ נֶחֱשָׁבִים כְּמַלְכוּת, וְנִמְצָא
14 שִׁישׁ שִׁשָּׁה פְּסוּקִים מִהַתּוֹרָה שֶׁאִפְשָׁר לְהִזְכִּיר.
15 ***

משנה

16 המשנה מבארת באיזו תפילה בראש השנה תוקעים בשופר: החזון
17 הַעוֹבֵר לִפְנֵי הַתִּיבָה בַּיּוֹם טוֹב שֶׁל רֹאשׁ הַשָּׁנָה, הַחֲזוֹן הַשֵּׁנִי, שְׁהוּא
18 מִתְפַּלֵּל תְּפִילַת מוֹסָף, הוּא הַתִּקְוָה – מְבָרֵךְ אֶת שְׁלֹשׁ הַבְּרָכוֹת שֶׁל
19 מַלְכוּיּוֹת זְכוֹרֹנוֹת וְשׁוֹפְרוֹת שֶׁבָּהֶן תּוֹקְעִים בְּשׁוֹפֵר.
20 דִּין נוסף: וּבִשְׁעַת הַחֹל – וּבִיָּמִים טוֹבִים שְׁאוֹמְרִים בָּהֶם הֵלֵל, הַחֲזוֹן
21 הָרִאשׁוֹן שֶׁמִּתְפַּלֵּל לִפְנֵי הַתִּיבָה תְּפִילַת שְׁחִירָת הוּא מִקְרָא אֶת
22 הַחֹל – קוֹרֵא אֶת הֵהֵלל הַזֶּה עֲוִינִים אַחֲרָיו.
23 *
24

גמרא

25 הגמרא מבררת מדוע החזון שמתפלל מוסף הוא המתקיע בשופר,
26 ולא השליח ציבור שמתפלל שחרית. שואלת הגמרא: מַאי שָׁנָא
27 הַחֲזוֹן הַשֵּׁנִי, שֶׁדוּקָא הוּא מִתְקִיעַ, לְבִאּוּרָה מִשּׁוּם ד'בִּרְבִּי עִם הַדָּרַת
28 מֶלֶךְ' (משלי יד כה) וּבִשְׁעַת מוֹסָף כָּבֵד בָּאִים אֲנָשִׁים רַבִּים לְבִית
29 הַכְּנֶסֶת, אִי הָכִי, לְגַבִּי הֵלֵל נָמִי נִימָא בְּשֵׁנִי – נֹאמַר אוֹתוֹ בְּתִפִּילַת
30 מוֹסָף, מִשּׁוּם ד'בִּרְבִּי עִם הַדָּרַת מֶלֶךְ', וְאֵילוּ בַּמִּשְׁנָה הַתְּבֵאֵר
31 שְׁקוֹרָאִים אֶת הֵהֵלל בְּתִפִּילַת שְׁחִירָת. אֵלָּא יֵשׁ לוֹמַר, מַאי שָׁנָא הֵלֵל
32 דְּאֹמְרִים אוֹתוֹ בְּרִאשׁוֹן, מִשּׁוּם ד'זְרִיזוֹן מְקַדִּימִין לְמִצְוֹת, וְלִכֵּן
33 מְקַדִּימִים אוֹתוֹ כֻּלָּם הַאִפְשָׁר, וְאֵם כֵּן, תִּקְוָה נָמִי נַעֲבִיד בְּרִאשׁוֹן,
34 דְּהֵיִינוּ בְּשְׁחִירָת, מִשּׁוּם ד'זְרִיזוֹן מְקַדִּימִין לְמִצְוֹת, וּמַדּוּעַ תּוֹקְעִים
35 בַּמוֹסָף.
36

37 מִתְרַצָּת הַגְּמָרָא: אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, בְּאַמְת רֵאזִי לְתַקוּעַ בְּשְׁחִירָת
38 מִשּׁוּם זְרִיזוֹן מְקַדִּימִין לְמִצְוֹת, כִּשֶּׁם שְׁקוֹרָאִים אֶת הֵהֵלל בְּשְׁחִירָת
39 מִטַּעַם זֶה, וְהֵאמֹר בַּמִּשְׁנָתֵינוּ שֶׁתּוֹקְעִים בַּמוֹסָף, בְּשְׁעַת גִּזְרָת
40 הַמַּלְכוּת שָׁנָה, שֶׁלֹא הֵנִיחוּ לָהֶם הָאוֹיְבִים לְתַקוּעַ, וְהֵיוּ אוֹרְבִּים לָהֶם
41 בּוֹמֵן תְּפִילַת שְׁחִירָת עַד שֶׁשׁ שְׁעוֹת לִרְאוּת שְׁאִינֵם תּוֹקְעִים, וּמִשּׁוּם
42 כִּךְ תִּיקְנוּ שִׁיתַּקְעוּ בַּמוֹסָף, בּוֹמֵן שֶׁכָּבֵר נִסְתַּלְקוּ הָאוֹיְבִים.
43 *

44 שְׁנִינוּ בַּמִּשְׁנָה: 'הַעוֹבֵר לִפְנֵי הַתִּיבָה בַּיּוֹם טוֹב שֶׁל רֹאשׁ הַשָּׁנָה הַשֵּׁנִי
45 מִתְקִיעַ. וּבִשְׁעַת הַחֹל, הֵרָאשׁוֹן מִקְרָא אֶת הֵהֵלל'. מִדִּיִּיקָת
46 הַגְּמָרָא: מְקַדִּימִין הֵנָּה לְשׁוֹן 'בְּשְׁעַת הַחֹל' וְלֹא אִמַּר זֹאת כְּדִמְשֵׁךְ
47 לְדִין הַקּוֹדֵם 'וְהֵרָאשׁוֹן מִקְרָא אֶת הֵהֵלל', מְקַלָּל – מִשְׁמַע, דְּבִרְאשׁ
48 הַשָּׁנָה לִיבָא הֵלֵל, וּבִשְׁעַת הַחֹל הֵיִינוּ בִּיָּמִים טוֹבִים אַחֲרִים שִׁישׁ
49 בָּהֶם הֵלֵל. שְׁוֹאֵלֵת הַגְּמָרָא: מַאי מַעֲמָא שְׁאִין אֹמְרִים הֵלֵל בְּרִאשׁ
50 הַשָּׁנָה. אָמַר רַבִּי אֲבָהוּ, אָמְרוּ מַלְאכֵי הַשָּׁרָת לִפְנֵי הַקֹּדֶשׁ בְּרִיךְ הוּא,
51 רְבוּנוּ שֶׁל עוֹלָם, מִפְּנֵי מַה אֵין יִשְׂרָאֵל אֹמְרִים שִׁירָה (וְהֵלֵל) לְפָנֶיךָ
52 בְּרִאשׁ הַשָּׁנָה וּבִיּוֹם הַקִּדּוּשׁ, אָמַר לָהֶם הַקֹּדֶשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְכִי
53 אִפְשָׁר הַדָּבָר, שֶׁמֶלֶךְ (הַקֹּדֶשׁ בְּרוּךְ הוּא) יִשָּׁב בִּיָּמִים אֵלּוּ עַל בְּסָא
54 דִּין, וְסָפְרִי חַיִּים וְסָפְרִי מֵתִים פְּתוּיחִין לִפְנָיו, וְיִשְׂרָאֵל אֹמְרִים שִׁירָה,

55 כְּלוֹמַר, יָמִים אֵלּוּ הֵם יָמֵי תְּשׁוּבָה וִירֵאָה וְלֹא יָמֵי שְׂמִיחָה יִתִּירָה,
56 וּמִשּׁוּם כִּךְ אֵין אֹמְרִים בָּהֶם הֵלֵל.
57 ***

משנה

58 המשנה מבארת שאסור לחלל את יום טוב של ראש השנה בשביל
59 הכנת השופר לתקיעה: שׁוֹפֵר שֶׁל רֹאשׁ הַשָּׁנָה, אֵין מְעַבְדִּין עָלָיו אֶת
60 הַתְּחֹם, כְּלוֹמַר, אִסּוּר לְאֹדֵם לְצֵאת מִתְחֹם שֶׁבֶת כְּדִי לְשִׁמּוֹעַ קוֹל
61 שׁוֹפֵר. וְאֵין מְפַקְחִין עָלָיו וּמַעַל הַשׁוֹפֵר אֶת הַגֵּל – עֵרִימַת אֲבָנִים,
62 כִּיּוֹן שֶׁהָאֲבָנִים הֵם 'מוֹקְעָה' וְאִסּוּר לְטַלְטֵלֶם בַּיּוֹם טוֹב. לֹא עוֹלִין
63 בְּאֵילָן כְּדִי לִישׁוֹל אֶת הַשׁוֹפֵר הַנִּמְצָא עַל הָאֵילָן, לְפִי שֶׁאִסּוּר
64 חֲכָמִים (בִּיצָה לה) לַעֲלוֹת בְּאֵילָן בִּשְׁבֶּת וַיּוֹם טוֹב, שְׁמָא יִתְלוֹשׁ מִמֶּנּוּ
65 עֲנָפִים אוּ פִירוֹת, וְלֹא רֹכְבִין עַל גְּבִי בְּהֶמָּה כְּכִי לְהִבְיֹאוּ, לְפִי
66 שֶׁאִסּוּר חֲכָמִים (שם) לְרַכּוֹב עַל גְּבִי בְּהֶמָּה בִּשְׁבֶּת וַיּוֹם טוֹב, שְׁמָא
67 יִתְחַרֵּץ עֲנָף מֵהָאֵילָן כְּכִי לְהַכּוֹתָהּ שֶׁתֵּלֵךְ. וְלֹא שָׁמִין עַל פְּנֵי הַיָּם
68 כְּדִי לְהִבְיֹאוּ מֵעֵבֶר לְנֹהֵר, שֶׁאִסּוּר חֲכָמִים (שם) לְשׁוֹט בַּיָּם בִּשְׁבֶּת
69 וַיּוֹם טוֹב שְׁמָא יבֹא לְתַקֵּן וּלְעֲשׂוֹת כְּלֵי שְׁשֻׁטִים בּוֹ. וְאֵין חוֹתְכִין
70 אוֹתוֹ – אֶת הַשׁוֹפֵר, לְתַקֵּן שִׁיחָא רֵאזִי לְתַקִּיעָה, בֵּין בְּרִבֵּךְ שְׁאִין
71 דָּרֵךְ לְחוֹתְכּוֹ בּוֹ, שְׁהוּא אִסּוּר רַק מִשּׁוּם שְׁבוֹת – אִסּוּר דְּרַבְנָן, כִּיּוֹן
72 שְׁאִינוּ אֵלָּא תִיקוֹן כְּלֹאחֲרֵי יָד, וְכֵן בְּרִבֵּךְ שֶׁדָּרֵךְ לְחוֹתְכּוֹ בּוֹ, שְׁהוּא
73 מִלֵּאכָה גְּמוּרָה וְאִסּוּר מִשּׁוּם אִסּוּר 'לֹא תַעֲשֶׂה' מִן הַתּוֹרָה. אֵמָלֵל אֵם
74 רָצָה לִיתֵּן לְתוֹכּוֹ מִים אוֹ יַיִן כְּדִי שִׁיחָא קוֹלוֹ צִלּוּל, יִתֵּן, וְאֵין בּוֹזֵה
75 מִשּׁוּם 'תִּיקוֹן כְּלֵי' הָאִסּוּר בַּיּוֹם טוֹב.
76

77 דִּין נוסף: אֵין מְעַבְדִּין אֶת הַתְּנוּקוֹת מִלְתַּקְוָע בְּרִאשׁ הַשָּׁנָה, אִף שִׁישׁ
78 בְּכִךְ אִסּוּר דְּרַבְנָן, מִשּׁוּם שִׁישׁ לְהַרְגִּילֵם לְמִצְוָה, אֵמָלֵל – וְאִדְרַבְהָ,
79 מְתַעֲפֵקִין עִמָּהּ בְּתַקִּיעָה עַד שֶׁלְּמָדוּ לְתַקוּעַ.
80 דִּין נוסף: וְהַמְתַּעֲפִים וְתַקְעוּ בְּשׁוֹפֵר שֶׁלֹא לְשֶׁם מִצְוָה, לֹא יֵצֵא, וְכֵן
81 הַשׁוֹמֵעַ קוֹל שׁוֹפֵר מִן הַמְתַּעֲפִים לֹא יֵצֵא, וְאִף שֶׁהַשׁוֹמֵעַ הַתְּכוּיִן
82 בְּשִׁמְיעָתוֹ לְצֵאת יָדִי חוֹבַת הַמִּצְוָה לֹא יֵצֵא, כִּיּוֹן שֶׁהַתְּכוּעַ לֹא
83 הַתְּכוּיִן כֻּלָּם לְתַקִּיעַת מִצְוָה.
84 *

גמרא

85 שְׁוֹאֵלֵת הַגְּמָרָא: מַאי מַעֲמָא שְׁאִין תִּקְיעַת הַשׁוֹפֵר דּוֹחָה אֶת כָּל
86 הָאִיסוּרִים שֶׁנִּמְנָה בַּמִּשְׁנָה. מְשִׁיבָה הַגְּמָרָא: שׁוֹפֵר מִצּוֹת עֲשֶׂה הוּא,
87 וְאִיסּוּר מִלֵּאכָה בַּיּוֹם טוֹב יֵשׁ בּוֹ מִצּוֹת עֲשֶׂה וְאִיסּוּר לֹא תַעֲשֶׂה, וְאֵין
88 עֲשֶׂה דּוֹחָה אֶת לֹא תַעֲשֶׂה וְעֲשֶׂה, וְלִכֵּן אֵין מִצּוֹת שׁוֹפֵר דּוֹחָה אִיסּוּרֵי
89 תּוֹרָה, וְחֲכָמִים הַעֲמִידוּ אֶת דְּבָרֵיהֶם אִף בְּמָקוֹם שִׁישׁ מִצּוֹת עֲשֶׂה,
90 וְאִסּוּר לְעַבְדֵי אִף עַל אִיסּוּרִים דְּרַבְנָן כְּדִי לְקַיֵּם מִצּוֹת תִּקְיעַת
91 שׁוֹפֵר.
92 *

93 שְׁנִינוּ בַּמִּשְׁנָה: לֹא עוֹלִין בְּאֵילָן וְלֹא רֹכְבִין עַל גְּבִי בְּהֶמָּה בּוֹ. מִקְשָׁה
94 הַגְּמָרָא: הַשָּׁתָּא, אִיסּוּרִים דְּרַבְנָן שְׁאִין בָּהֶם שׁוּם חֲשֵׁשׁ שִׁיבּוֹא לִידֵי
95 אִיסּוּר דְּאוֹרִייתָא, כְּגוֹן הַעֲבֵרַת תְּחֹם וּפִיקּוּחַ הַגֵּל, אֵמְרָת לֹא –
96 שְׁאִין לְעַבּוֹר עֲלֵיהֶם כְּדִי לְקַיֵּם מִצּוֹת שׁוֹפֵר, וְכִי אִיסּוּר דְּרַבְנָן
97 שִׁיבּוֹל לְבוֹא מִחֲמַתּוֹ לִידֵי אִיסּוּר דְּאוֹרִייתָא, כְּגוֹן שְׁאִין עוֹלִים
98 בְּאֵילָן וְאֵין רֹכְבִים עַל בְּהֶמָּה כִּי שִׁיבּוֹל לְבוֹא לִידֵי חֲשֵׁשׁ עֲנָף,
99 מִיִּבְעָא – הָאֵם צָרִיךְ לְהוֹסִיף וּלְחַדֵּשׁ זֹאת, וְהִירֵי פְּשׁוּט שֶׁאִסּוּר
100 לַעֲשׂוֹת כֵּן, וּמַדּוּעַ הוֹצִרְכָה הַמִּשְׁנָה לוֹמַר זֹאת בִּפְרִישׁ. מִתְרַצָּת
101 הַגְּמָרָא: זֶה וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר זֶה קִתְּנִי – נִקְטָה הַמִּשְׁנָה אֶת סֹדֶר
102 הַהִלְכוֹת בְּאוֹפֵן שֶׁתְּחִילָה נֹאמְרָה הַהִלְכָה הַמְּחוֹדֶשֶׁת יִתֵּר,
103 וְאַחֲרֵיהָ נֹאמְרָה הַהִלְכָה הַפְּשׁוּטָה, כְּלוֹמַר, אִסּוּר לַעֲשׂוֹת מִלֵּאכָת
104 דְּרַבְנָן שְׁאִין בָּהֶם חֲשֵׁשׁ שִׁיבּוֹא לִידֵי אִיסּוּר דְּאוֹרִייתָא, וְאֵין צָרִיךְ
105 לוֹמַר שֶׁאִסּוּר לַעֲשׂוֹת מִלֵּאכָת שִׁישׁ בָּהֶם חֲשֵׁשׁ שִׁיבּוֹא לִידֵי אִיסּוּר
106 דְּאוֹרִייתָא.
107